

לאורך הטיילת למרגלות הכרמל

בתחומי גן לאומי שקמונה, בין הכרמל הירוק לים הכחול, שוכנת טיילת נופית ארוכה שהיא מהיפות בארץ. רבים מתושבי חיפה והסביבה הפוקדים את הטיילת אינם מכירים את עברה ואת העובדה שהיא פותחה מתוך ראייה אקולוגית. המלצה לטיול בוקר (או ערב) לאורך טיילת שקמונה. אפשר גם באופניים ועם עגלות
 כתב: דותן רותם | צילמה: תמי קרן-רותם

התאורה פונה לכיוון היבשה כדי למנוע פגיעה ביצורים ימיים

נוף לים הכחול

פרגה צהובה

הכרמל נושק לים ומותיר רצועת שטח צרה וארוכה בכניסה הדרומית לחיפה, המנוצלת ברובה למגורים ולתשתיות כגון כבישים ומסילת ברזל. והנה, בתוך כל ההמולה העירונית נותרה רצועת חוף, צרה אמנם אך מרשימה באוצרות הטבע והנוף שבה. גן לאומי שקמונה משתרע בין הטיילת הדרומית של חיפה למכון לחקר ימים ואגמים, שנבנה אל תוך מימי הים התיכון, כמו מתוך התרסה באיתני הטבע. לאורכו

תכנון אקולוגי

אזור הגן הלאומי, שהיה מוזנח במשך שנים רבות ושימש אתר להשלכת פסולת בניין ועודפי חציבה, עבר שיקום נרחב והושקעו בו משאבים

של הגן הלאומי נסללו שני שבילים רחבים ונקודת עצירה, המהווים את המשכה של הטיילת ומאפשרים לציבור ליהנות ממרחב פתוח ללא עורך בנוי. של הגן הלאומי נסללו שני שבילים רחבים ונקודת עצירה, המהווים את המשכה של הטיילת ומאפשרים לציבור ליהנות ממרחב פתוח ללא עורך בנוי. של הגן הלאומי נסללו שני שבילים רחבים ונקודת עצירה, המהווים את המשכה של הטיילת ומאפשרים לציבור ליהנות ממרחב פתוח ללא עורך בנוי.

שנשתלה במקום אופיינית לחוף הישראלי ואף שובצו בה כמה מינים נדירים ומוגנים, שהבולטים בהם הם הפרגה הצהובה והמחרוזת הקשתית, הפורחות באביב ובקיץ, והדרדר הכחול, המכסה במרבדים כחולים את חלקו הצפוני של הגן הלאומי. המסייר לאורכה של הטיילת יכול להשקיף אל שמורת הטבע הימית, המהווה המשך ישיר לגן הלאומי וכוללת את החוף ואת טבלאות הגידוד - משטחי סלע המשמשים בית גידול מיוחד לבעלי חיים ולאצות. השמורה הימית נמשכת מהחוף מערבה עד למרחק שני קילומטרים בתוך הים ומבקשת לשמור על החי ועל הצומח שמתחת לפני המים. טבלאות הגידוד נחשפות או מכוסות במי ים כתלות בתנודות הגאות והשפל. במקומות המועטים שבהם יש מפרצוני חול גס, אפשר למצוא את חוריהם של סרטני החולות, ובאופן נדיר בעונת הקיץ תיתכן גם הטלה של צבת ים. מכלול החי בחוף ובים חייב את המתכננים של מסלולי הטיול להתייחס

טיילת שקמונה. שני שבילים רחבים ונקודת עצירה

באופן מיוחד לתאורה שלאורכם. ידוע כי תאורה מלאכותית משבשת את מחזור חייהם של יצורים ימיים, שאחד השעונים הביולוגיים שלהם הוא מחזור הירח. כמו כן, צבי ים קטנים שבוקעים בחוף נמשכים למקור אור חזק, ותאורה חזקה מכיוון החוף תמשוך אותם ליבשה (במקום חזרה לים), שם חשופים הצבונים הרכים לטורפים ולהתייבשות. לכן הופנתה התאורה בחוף הגן הלאומי לעבר היבשה; כך, בעת ההארה בלילה, כמות האור הזולגת לעבר הים קטנה ביותר אך עדיין מאפשרת ביקור בשעות הערב והלילה הקרירים של הקיץ ועיסוק בספורט בכל ימות השנה.

תל ארכיאולוגי

התל הארכיאולוגי שקמונה הוא גולת הכותרת הארכיאולוגית של הגן הלאומי. מקור שמו בשם הערבי תל א-סמק, כלומר "תל הדגים". חורבות התל ואתרים ארכיאולוגיים נוספים נמצאים בכל פינה באזור זה. אתרי קבורה נמצאו גם במורדות הכרמל שממזרח לנו, ואתרים אחרים נחפרו בחפירות הצלה לפני שנבנו מעליהם כבישים, מסילות ברזל ומבנים שונים. כיום נותר התל גבוה מסביבתו, ואתרי החפירה פזורים למרגלותיו. אין לסטות ממסלולי הטיול ולגשת לבורות אלו. מרבית הממצאים מהתל

מוצגים במוזיאונים שונים. הממצאים הם מתחילת תקופת הברונזה ועד לתקופה הערבית המאוחרת ומשקפים היסטוריה של יותר מאלפיים שנה, שבהן עמד יישוב במקום. אחת התעשיות הקדומות והמפורסמות של המקום הייתה תעשיית צבע הארגמן, שהופק מגופם של חלזונות הארגמן הימיים. התעשייה גרמה, ככל הנראה, להתמעטות ניכרת של מיני הארגמן באזור זה, והכרזתה של השמורה הימית הייתה צעד חשוב בשיקומה של האוכלוסייה.

דותן רותם, אקולוג שטחים פתוחים